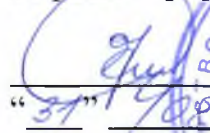

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор

Микола ШИНКАРИК

2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
з дисципліни
«Стратегічна екологічна оцінка»

ступінь вищої освіти – бакалавр
галузь знань – 19 Архітектура та будівництво
спеціальність – 193 Геодезія та землеустрій
освітньо-професійна програма – «Геодезія та землеустрій»

кафедра агрономії, екології та агроінженерії

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практичні (год.)	ІРС, год.	Тренінг, год.	Самостійна робота студ., год.	Разом, год.	Залік (семестр)	Екзамен (семестр)
Денна	IV	8	48	48	6	4	44	150		8
Заочна	IV	8	4	2			144	150		8

Тернопіль – ТНЕУ
2020

Робоча програма складена на основі ОПІ «Геодезія та землеустрій» підготовки бакалавра галузі знань 19 Архітектура та будівництво, спеціальності: 193 Геодезія та землеустрій, затвердженої Вченою Радою ТНЕУ (протокол № 10 від 24 червня 2020 р.).

Робочу програму склав доцент кафедри агрономії, екології та агроінженерії, канд. екон. наук, доцент Файфура Василь Васильович

Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності Геодезія та землеустрій протокол № 1 від 27 серпня 2020 р.

Голова групи
забезпечення спеціальності
к.т.н., доцент

Руслан РОЗУМ

**СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“СТРАТЕГІЧНА ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА”**

1. Опис дисципліни

Дисципліна – Стратегічна екологічна оцінка	Галузь знань, спеціальність, СВО	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 5	Галузь знань 19 «Архітектура та будівництво»	Статус дисципліни обов'язкова Мова навчання українська
Кількість залікових модулів – 4	Спеціальність 193 «Геодезія та землеустрій»	Рік підготовки: <i>Денна</i> – IV <i>Заочна</i> – IV Семестр: <i>Денна</i> – 8 <i>Заочна</i> – 8
Кількість змістових модулів – 2	Ступінь вищої освіти – бакалавр	Лекції: <i>Денна</i> – 48 год. <i>Заочна</i> – 4 год. Практичні заняття: <i>Денна</i> – 48 год. <i>Заочна</i> – 2 год.
Загальна кількість годин – 150		Самостійна робота: <i>Денна</i> – 44 год. <i>Заочна</i> – 144 год. Індивідуальна робота (КПЗ) – 6 год. Тренінг – 4 год.
Тижневих годин: <i>Денна</i> форма навчання семестр – 18,75 год., з них аудиторних – 12 год.		Вид підсумкового контролю – екзамен

2. Мета і завдання вивчення дисципліни “Стратегічна екологічна оцінка”

2.1. Мета вивчення дисципліни

Мета курсу полягає у засвоєнні студентами теоретичних знань і практичних навичок з організації та проведення стратегічної екологічної оцінки, інтеграції СЕО у розроблення стратегій, програм і планів на національному та регіональному рівнях.

2.2. Завдання вивчення дисципліни

В результаті вивчення дисципліни студенти повинні знати:

- зміст і призначення СЕО у забезпеченні сталого розвитку;
- категорії та принципи СЕО;
- перспективи та переваги СЕО;
- вигоди від застосування СЕО;
- процедури та методи СЕО.

В результаті вивчення дисципліни студенти повинні вміти:

визначати методології СЕО для стратегій, планів і програм розвитку на національному та регіональному рівнях;

- аналізувати поточний стан довкілля;
- оцінювати вплив програм розвитку на довкілля;
- забезпечувати участь громадськості в процесі СЕО;
- готувати рекомендації щодо запобігання або зменшення екологічних наслідків реалізації програмних документів.

В результаті вивчення дисципліни студенти повинні володіти:

- навичками аналізу і оцінки впливу стратегій, планів і програм розвитку на довкілля;
- навичками оцінки інформації про можливі екологічні ризики;
- навичками оцінки наслідків прогнозованих екологічних інцидентів;
- навичками виконувати необхідні розрахунки з оцінки впливу на довкілля;
- навичками та інструментами попередження негативного впливу на довкілля.

Завдання лекційних занять

Мета проведення лекцій полягає у тому, щоб ознайомити студентів із головними теоретичними і прикладними питаннями, які стосуються екологічної оцінки стратегій, планів і програм.

Завдання лекційних занять полягає у:

- викладанні студентам у відповідності з програмою та робочим планом основних питань екологічної оцінки стратегій, планів і програм розвитку задля подальшого їх використання в практичній фаховій діяльності;
- формуванні у студентів цілісної системи теоретичних і проблемних знань з заданого курсу.

Завдання проведення практичних занять

Мета проведення практичних занять полягає у тому, щоб виробити у студентів практичні навички щодо екологічної оцінки стратегій, планів і програм розвитку і використання цих вмінь в виробничій і управлінській діяльності.

Завдання проведення практичних занять:

- навчитися методології СЕО;
- навчитися робити екологічної оцінки стратегій, планів і програм розвитку;
- засвоїти методику оцінювання збитків від негативного господарського впливу на навколишнє середовище.

2.3. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни:

У процесі викладання навчальної дисципліни «Стратегічна екологічна оцінка» основна увага приділяється оволодінню студентами загальними та професійними компетентностями, а саме:

Прагнення до збереження природного навколишнього середовища та забезпечення сталого розвитку суспільства;

– здатність показувати базові знання із суміжних дисциплін – фізики, екології, математики, інформаційних технологій, права, економіки тощо), вміння використовувати їх теорії, принципи та технічні підходи;

– здатність вирішувати прикладні наукові та технічні завдання в галузі геодезії та землеустрою

– здатність організовувати природоохоронну діяльність, розробляти стратегію розвитку землекористування;

– здатність проводити оцінку та експертизу земельних ресурсів і пошук економічних механізмів раціонального їх використання.

2.4. Передумови для вивчення дисципліни

Освітня компонента «Стратегічна екологічна оцінка» пов'язана із освітніми компонентами:

– Землеустрій та організація територій

– Еколого-правові відносини в землекористуванні

– Моніторинг та управління земельними ресурсами

– Державна землевпорядна експертиза

2.5. Результати навчання

У процесі викладання навчальної дисципліни «Стратегічна екологічна оцінка» очікується отримання таких результатів навчання:

– володіти методами землевпорядного проектування, територіального і господарського землеустрою, планування використання та охорони земель з врахуванням впливу низки умов соціально-економічного, екологічного, ландшафтнього, природо-охоронного характеру та інших чинників;

– володіти методами оцінки та експертизи земельних ресурсів і пошуку економічних механізмів раціонального їх використання.

3. Програма навчальної дисципліни «Стратегічна екологічна оцінка» (СЕО)

Змістовний модуль 1. Теоретичні основи стратегічної екологічної оцінки.

Тема 1. Основні категорії і завдання стратегічної екологічної оцінки (СЕО).

Мета і завдання дисципліни. Структура дисципліни. Предмет СЕО. СЕО як інструменті реалізації екологічної політики. Аналіз можливого впливу запланованої діяльності на довкілля. Аналіз екологічних наслідків стратегічних рішень. Основні категорії і положення стратегічної екологічної оцінки.

Тема 2. Місце СЕО в системі екологічних оцінок.

Історія виникнення і становлення системи екологічного оцінювання проєктів. Основні етапи розвитку екологічної оцінки. Міжнародні документи, які формують вимоги до екологічних оцінок. Діяльність Міжнародної асоціації оцінки впливів (IAIA).

Тема 3. Нормативно-правова база та досвід проведення СЕО.

Міжнародні акти і конвенції у сфері екологічних оцінок. Директива Європейського економічного співтовариства з екологічної оцінки (1985 р.). Роль Світового Банку та інших міжнародних організацій у визначенні процедур екологічної оцінки з метою забезпечення інвестиційної привабливості проєктів. Конвенція про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (Конвенція ЕСПО). Рамкова конвенція ООН про зміну клімату. Конвенція про біологічне різноманіття введено додаткові вимоги до екологічної оцінки.

Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку».

Тема 4. Відмінність СЕО та оцінки впливу на довкілля.

Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» і його основні положення. Відмінності процедур, цілей, методів і завдань СЕО та ОВД.

Тема 5. Принципи застосування СЕО.

Превентивність СЕО. Принцип незалежності. Інтегрований підхід. Участь зацікавлених сторін. Дотримання ієрархії прийняття рішень. Сумірність завдань і методів проведення СЕО. Базові методологічних принципів проведення СЕО.

Тема 6. Методи проведення СЕО.

Загальна характеристика методів, що використовуються при проведенні СЕО. Аналітичні методи СЕО: (колективні експертні оцінки; контрольні списки; матриці впливів та матриці конфліктів і синергізмів; аналіз тенденцій; ГІС або інший просторовий аналіз; SWOT-аналіз; цільовий аналіз; розроблення сценаріїв; прогнозне та імітаційне моделювання). Колективні експертні оцінки. Метод контрольних списків. Матриці впливів та матриці конфліктів і синергізмів. Прогнозне та імітаційне моделювання.

Тема 7. Способи проведення СЕО.

Загальне уявлення про способи проведення СЕО. Постпроєктна СЕО (ex-post): переваги і недоліки., СПП-інтегрована СЕО (ex-ante): переваги і недоліки. Варіанти СПП-інтегрованої СЕО за рівнем включення. Групи розробників і консультації в процедурах СЕО.

Тема 8. Учасники процесу СЕО.

Роль держави, бізнесу і громадськості в процедурах СЕО. Функції суб'єктів СЕО на національному, регіональному та локальному рівнях.

Тема 9. Стратегічне планування і прогнозування соціально-економічного розвитку.

Поняття про стратегічне планування і прогнозування соціально-економічного розвитку. Завдання, методи, об'єкти стратегічного планування. Прогнози розвитку і їх класифікація. Методологічні підходи до складання стратегічних планів і прогнозів розвитку.

Змістовий модуль 2. Процедури СЕО.

Тема 10. Характеристика основних процедур і етапів СЕО.

Оцінка необхідності проведення СЕО. Визначення сфери охоплення СЕО. Підготовка звіту про СЕО. Консультації з органами влади. Участь громадськості. Транскордонні консультації. Прийняття рішення. Екологічний моніторинг реалізації СПП.

Тема 11. Попередня оцінка СПП щодо необхідності проведення СЕО (скринінг).

Підходи до визначення необхідності проведення СЕО. Умови проведення СЕО просторових СПП. СЕО стратегії регіонального розвитку. СЕО планів землекористування. СЕО стратегії управління природними ресурсами. СЕО галузевих СПП (транспорт, енергетика, відходи, сільське господарство, водопостачання, гірничодобувна промисловість, промисловість, туризм, лісове господарство та великі проекти). СЕО законодавчих ініціатив. СЕО економічних ініціатив (бюджет, приватизація, субсидії, оподаткування, інвестиції та кредитування).

Тема 12. Визначення сфери охоплення СЕО (скоупінг).

Визначення кола питань охоплення СЕО. Обмеження сфери оцінок. Встановлення вагомості екологічних факторів для оцінки. Встановлення предмету СЕО. Просторовий і часовий масштаб оцінки. Визначення СПП, яких стосуватиметься СЕО, цілей і можливих наслідків для довкілля. Визначення основних проблем регіону. Огляд екологічних проблем регіону. Урахування соціокультурних складових довкілля.

Тема 13. Оцінка впливу СПП на довкілля.

Оцінка потенційних наслідків для довкілля від реалізації СПП. Пошук альтернативних сценаріїв розвитку в межах СПП. Характеристика впливів, які можуть бути наслідком реалізації кожного сценарію. Вибір оптимального варіанту.

Тема 14. Звіт про СЕО.

Звіт про СЕО і його структура. Основні цілі СПП та їх зв'язок з іншими програмами чи планами. Характеристика поточного стану довкілля, у тому числі здоров'я населення, та їх динаміка. Показники стану довкілля, у тому числі здоров'я населення. Екологічні проблеми, у тому числі пов'язані зі здоров'ям населення, які стосуються СПП. Екологічні цілі, у тому числі пов'язані зі здоров'ям населення, встановлені на національному та регіональному рівнях, які стосуються СПП, а також ступінь врахування цих цілей у СПП. Опис ймовірного значного впливу СПП на довкілля, у тому числі на здоров'я населення. Заходи із запобігання, зменшення або послаблення будь-якого негативного впливу на довкілля, у тому числі на здоров'я населення, які можуть бути результатом реалізації СПП. Стисле викладення причин для вибору альтернативних варіантів. Заходи, передбачені для моніторингу впливу СПП на довкілля. Опис ймовірного значного транскордонного впливу на довкілля. Резюме нетехнічного характеру.

Тема 15. Врахування результатів СЕО при прийнятті рішення щодо СПП.

Розробка і обґрунтування рекомендації щодо запобігання, зменшення або пом'якшення потенційних негативних впливів на довкілля та здоров'я населення, які можуть бути результатом реалізації СПП. Встановлення сумісності цілей СПП з національними та регіональними екологічними цілями.

Тема 16. Моніторинг та оцінювання фактичного впливу стратегічної ініціативи на довкілля.

Необхідність проведення моніторингу впливу на довкілля від реалізації затвердженої СПП. Інформування природоохоронних органів і органів охорони здоров'я, а також громадськості за результатами моніторингу. Виявлення непередбачених несприятливих наслідків і забезпеченні можливостей для вжиття належних заходів для виправлення ситуації. Створення і функціонування робочого моніторингового органу. Його повноваження і напрямки діяльності.

Тема 17. Участь громадськості та інших зацікавлених сторін.

Участь громадськості в СЕО. Інформування і консультації з громадськістю. Участь громадськості та консультації на різних етапах СЕО. Консультації з органами влади. Транскордонні консультації.

4. Структура залікового кредиту дисципліни “Стратегічна екологічна оцінка”

денна форма навчання

	Кількість годин					Контрольні заходи
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Індивідуальна робота	Тренінг	
Змістовний модуль 1. Теоретичні основи СЕО.						
Тема 1. Основні категорії і завдання стратегічної екологічної оцінки (СЕО)	2	2	2			Тести
Тема 2. Місце СЕО в системі екологічних оцінок.	2	2	2			Поточне опитування
Тема 3. Нормативно-правова база та досвід проведення СЕО	4	4	2			Поточне опитування
Тема 4. Відмінність СЕО та оцінки впливу на довкілля.	2	2	2			Тестування та опитування
Тема 5. Принципи застосування СЕО.	2	2	2			Опитування та тестування, завдання
Тема 6. Методи проведення СЕО.	4	4	2	2		Опитування та тестування, завдання
Тема 7. Способи проведення СЕО	2	2	2			Опитування та тестування, завдання
Тема 8. Учасники процесу СЕО.	2	2	2			Опитування та тестування, завдання
Тема 9. Стратегічне планування і прогнозування соціально-економічного розвитку.	4	4	4			Опитування та тестування, завдання
Змістовий модуль 2. Процедури СЕО.						
Тема 10. Характеристика основних процедур	4	4	4			Тестування та опитування

і етапів SEO.						
Тема 11. Попередня оцінка СПП щодо необхідності проведення SEO (скринінг).	4	4	4			Тестування та опитування
Тема 12. Визначення сфери охоплення SEO (скоупінг).	2	2	2			Опитування та тестування, завдання
Тема 13. Оцінка впливу СПП на довкілля.	4	4	4	2	2	Тестування та опитування
Тема 14. Звіт про SEO.	4	4	4	2		Опитування та тестування, завдання
Тема 15. Врахування результатів SEO при прийнятті рішення щодо СПП.	4	4	4		2	Тестування та опитування
Тема 16. Моніторинг та оцінювання фактичного впливу стратегічної ініціативи на довкілля.	2	2	2			Ректорська контрольна робота
Тема 17. Участь громадськості.	4	4	4			КПЗ
Разом	48	48	44	6	4	Екзамен

4. Структура залікового кредиту дисципліни “Стратегічна екологічна оцінка” заочна форма навчання

Теми	Кількість годин		
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
Змістовний модуль 1. Теоретичні основи СЕО.			
Тема 1. Основні категорії і завдання стратегічної екологічної оцінки (СЕО)	0,5		8
Тема 2. Місце СЕО в системі екологічних оцінок.			8
Тема 3. Нормативно-правова база та досвід проведення СЕО	0,5	0,5	8
Тема 4. Відмінність СЕО та оцінки впливу на довкілля.			8
Тема 5. Принципи застосування СЕО.			8
Тема 6. Методи проведення СЕО.	0,5		8
Тема 7. Способи проведення СЕО	0,5	0,5	8
Тема 8. Учасники процесу СЕО.			8
Тема 9. Стратегічне планування і прогнозування соціально-економічного розвитку.			8
Змістовний модуль 2. Процедури СЕО			
Тема 10. Характеристика основних процедур і етапів СЕО.	0,5		9
Тема 11. Попередня оцінка СПП щодо необхідності проведення СЕО (скринінг).	0,5		9
Тема 12. Визначення сфери охоплення СЕО (скоупінг).			9
Тема 13. Оцінка впливу СПП на довкілля.		0,5	9
Тема 14. Звіт про СЕО.	0,5		9
Тема 15. Врахування результатів СЕО при прийнятті рішення щодо СПП.		0,5	9
Тема 16. Моніторинг та оцінювання фактичного впливу стратегічної ініціативи на довкілля.	0,5		9
Тема 17. Участь громадськості.			9
Разом	4	2	144

5. ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 1.

Тема: Основні категорії і завдання стратегічної екологічної оцінки (СЕО).

Мета: вивчити категорії і завдання стратегічної екологічної оцінки (СЕО).

Питання для обговорення.

1. Мета і завдання дисципліни. Структура дисципліни.
2. Предмет СЕО. СЕО як інструменті реалізації екологічної політики.
3. Аналіз можливого впливу запланованої діяльності на довкілля.
4. Аналіз екологічних наслідків стратегічних рішень.
5. Основні категорії і положення стратегічної екологічної оцінки.

Література: [1, 3, 4, 6, 8, 9]

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 1.

Тема 2. Місце СЕО в системі екологічних оцінок.

Мета: зрозуміти місце СЕО в системі екологічних оцінок.

Питання для обговорення.

1. Історія виникнення і становлення системи екологічного оцінювання проектів.
2. Основні етапи розвитку екологічної оцінки.
3. Міжнародні документи, які формують вимоги до екологічних оцінок.
4. Діяльність Міжнародної асоціації оцінки впливів (IAIA).

Література: [1, 3, 4, 6, 8, 9]

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 1.

Тема 3. Нормативно-правова база та досвід проведення СЕО.

Мета: вивчити нормативно-правову базу та досвід проведення СЕО.

Питання для обговорення.

1. Міжнародні акти і конвенції у сфері екологічних оцінок.
2. Директива Європейського економічного співтовариства з екологічної оцінки (1985 р.).
3. Роль Світового Банку та інших міжнародних організацій у визначенні процедур екологічної оцінки з метою забезпечення інвестиційної привабливості проектів.
4. Конвенція про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (Конвенція ЕСПО).
5. Рамкова конвенція ООН про зміну клімату.
6. Конвенція про біологічне різноманіття введено додаткові вимоги до екологічної оцінки.
7. Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку».

Література: [1, 3, 4, 6, 8, 9]

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 1.

Тема 4. Відмінність СЕО та оцінки впливу на довкілля.

Мета: зрозуміти відмінність СЕО та оцінки впливу на довкілля.

Питання для обговорення.

1. Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» і його основні положення.
2. Відмінності процедур, цілей, методів і завдань СЕО та ОВД.

Література: [1, 3, 4, 6, 8, 9]

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 1.

Тема 5. Принципи застосування СЕО.

Мета: зрозуміти і вивчити принципи застосування СЕО.

Питання для обговорення.

1. Превентивність СЕО.

2. Принцип незалежності.
3. Інтегрований підхід.
4. Участь зацікавлених сторін.
5. Дотримання ієрархії прийняття рішень.
6. Сумірність завдань і методів проведення SEO.
7. Базові методологічні принципи проведення SEO.

Література: [1, 3, 4, 6, 8, 9]

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 1.

Тема 6. Методи проведення SEO.

Мета: вивчити методи проведення SEO.

Питання для обговорення.

1. Загальна характеристика методів, що використовуються при проведенні SEO.
2. Аналітичні методи SEO: (колективні експертні оцінки; контрольні списки; матриці впливів та матриці конфліктів і синергізмів; аналіз тенденцій; ПС або інший просторовий аналіз; SWOT-аналіз; цільовий аналіз; розроблення сценаріїв; прогнозне та імітаційне моделювання).
3. Колективні експертні оцінки.
4. Метод контрольних списків.
5. Матриці впливів та матриці конфліктів і синергізмів.
6. Прогнозне та імітаційне моделювання.

Література: [1, 3, 4, 6, 8, 9]

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 1.

Тема 7. Способи проведення SEO.

Мета: вивчитиспособи проведення SEO.

Питання для обговорення.

1. Загальне уявлення про способи проведення SEO.
2. Постпроектна SEO (ex-post): переваги і недоліки.
3. СПП-інтегрована SEO (ex-ante): переваги і недоліки.
4. Варіанти СПП-інтегрованої SEO за рівнем включення.
5. Групи розробників і консультації в процедурах SEO.

Література: [1, 3, 4, 6, 8, 9]

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 1.

Тема 8. Учасники процесу SEO.

Мета: ознайомитися з функціями суб'єктів SEO.

Питання для обговорення.

1. Роль держави, бізнесу і громадськості в процедурах SEO.
2. Функції суб'єктів SEO на національному, регіональному та локальному рівнях.

Література: [1, 3, 4, 6, 8, 9]

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 1.

Тема 9. Стратегічне планування і прогнозування соціально-економічного розвитку.

Мета: ознайомитися з підходами до стратегічного планування і прогнозування соціально-економічного розвитку.

Питання для обговорення.

1. Поняття про стратегічне планування і прогнозування соціально-економічного розвитку.
2. Завдання, методи, об'єкти стратегічного планування.
3. Прогнози розвитку і їх класифікація.
4. Методологічні підходи до складання стратегічних планів і прогнозів розвитку.

Література: [1, 3, 4, 6, 8, 9]

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 1.

Змістовий модуль 2. Процедури SEO.

Тема 10. Характеристика основних процедур і етапів SEO.

Мета: знати характеристики основних процедур і етапів SEO.

Питання для обговорення.

1. Оцінка необхідності проведення SEO.
2. Визначення сфери охоплення SEO.
3. Підготовка звіту про SEO.
4. Консультації з органами влади.
5. Участь громадськості.
6. Транскордонні консультації.
7. Прийняття рішення.
8. Екологічний моніторинг реалізації СПП.

Література: [1, 3, 4, 6, 8, 9]

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 1.

Тема 11. Попередня оцінка СПП щодо необхідності проведення SEO (скринінг).

Мета: ознайомитися з процедурами і технологіями скринінгу.

Питання для обговорення.

1. Підходи до визначення необхідності проведення SEO. Умови проведення.
2. SEO просторових СПП.
3. SEO стратегії регіонального розвитку.
4. SEO планів землекористування.
5. SEO стратегії управління природними ресурсами.
6. SEO галузевих СПП (транспорт, енергетика, відходи, сільське господарство, водопостачання, гірничодобувна промисловість, промисловість, туризм, лісове господарство та великі проекти).
7. SEO законодавчих ініціатив.
8. SEO економічних ініціатив (бюджет, приватизація, субсидії, оподаткування, інвестиції та кредитування).

Література: [1, 3, 4, 6, 8, 9]

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 1.

Тема 12. Визначення сфери охоплення SEO (скоупінг).

Мета: ознайомитися з процедурами і технологіями скоупінгу.

Питання для обговорення.

1. Визначення кола питань охоплення SEO.
2. Обмеження сфери оцінок.
3. Встановлення вагомості екологічних факторів для оцінки. Встановлення предмету SEO.
4. Просторовий і часовий масштаб оцінки.
5. Визначення СПП, яких стосуватиметься SEO, цілей і можливих наслідків для довкілля.
6. Визначення основних проблем регіону.
7. Огляд екологічних проблем регіону.
8. Урахування соціокультурних складових довкілля.

Література: [1, 3, 4, 6, 8, 9]

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 1.

Тема 13. Оцінка впливу СПП на довкілля.

Мета: ознайомитися з процедурами і технологіями оцінки впливу СПП на довкілля.

Питання для обговорення.

1. Оцінка потенційних наслідків для довкілля від реалізації СПП.
2. Пошук альтернативних сценаріїв розвитку в межах СПП.
3. Характеристика впливів, які можуть бути наслідком реалізації кожного сценарію.
4. Вибір оптимального варіанту.

Література: [1, 3, 4, 6, 8, 9]

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 1.

Тема 14. Звіт про СЕО.

Мета: ознайомитися з процедурами складання звіту.

Питання для обговорення.

1. Звіт про СЕО і його структура. Основні цілі СПП та їх зв'язок з іншими програмами чи планами.
2. Характеристики поточного стану довкілля, у тому числі здоров'я населення, та їх динаміка. Показники стану довкілля, у тому числі здоров'я населення.
3. Екологічні проблеми, у тому числі пов'язані зі здоров'ям населення, які стосуються СПП.
4. Екологічні цілі, у тому числі пов'язані зі здоров'ям населення, встановлені на національному та регіональному рівнях, які стосуються СПП, а також ступінь врахування цих цілей у СПП.
5. Опис ймовірного значного впливу СПП на довкілля, у тому числі на здоров'я населення.
6. Заходи із запобігання, зменшення або послаблення будь-якого негативного впливу на довкілля, у тому числі на здоров'я населення, які можуть бути результатом реалізації СПП.
7. Стисле викладення причин для вибору альтернативних варіантів.
8. Заходи, передбачені для моніторингу впливу СПП на довкілля.
9. Опис ймовірного значного транскордонного впливу на довкілля.
10. Резюме нетехнічного характеру.

Література: [1, 3, 4, 6, 8, 9]

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 1.

Тема 15. Врахування результатів СЕО при прийнятті рішення щодо СПП.

Мета: ознайомитися з процедурами врахування результатів СЕО при прийнятті рішення щодо СПП.

Питання для обговорення.

1. Розробка і обґрунтування рекомендації щодо запобігання, зменшення або пом'якшення потенційних негативних впливів на довкілля та здоров'я населення, які можуть бути результатом реалізації СПП.
2. Встановлення сумісності цілей СПП з національними та регіональними екологічними цілями.

Література: [1, 3, 4, 6, 8, 9]

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 1.

Тема 16. Моніторинг та оцінювання фактичного впливу стратегічної ініціативи на довкілля.

Мета: ознайомитися з інструментами і методами моніторингу та оцінювання фактичного впливу стратегічної ініціативи на довкілля.

Питання для обговорення.

1. Необхідність проведення моніторингу впливу на довкілля від реалізації затвердженої СПП.
2. Інформування природоохоронних органів і органів охорони здоров'я, а також громадськості за результатами моніторингу.

3. Виявлення непередбачених несприятливих наслідків і забезпеченні можливостей для вжиття належних заходів для виправлення ситуації.
4. Створення і функціонування робочого моніторингового органу. Його повноваження і напрямки діяльності.

Література: [1, 3, 4, 6, 8, 9]

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 1.

Тема 17. Участь громадськості та інших зацікавлених сторін.

Мета: ознайомитися з роботою та участю громадськості при проведенні СЕО.

Питання для обговорення.

1. Участь громадськості в СЕО.
2. Інформування і консультації з громадськістю.
3. Участь громадськості та консультації на різних етапах СЕО.
4. Консультації з органами влади.
5. Транскордонні консультації.

Література: [1, 3, 4, 6, 8, 9]

6. Комплексне практичне індивідуальне завдання

Індивідуальні завдання з дисципліни «СЕО» виконуються самостійно кожним студентом на основі вільного вибору теми завдання. КППЗ охоплює усі основні теми дисципліни. Метою виконання КППЗ є поглиблення знань студентів у тих темах курсу, що найменш розглядаються у лекційних і практичних заняттях. При виконанні та оформленні КППЗ студент може використати комп'ютерну техніку, інформацію з Інтернету, статистичний, довідковий та інші необхідні матеріали. Виконання КППЗ вимагає від студентів навичок опрацювання статистичних показників, вміння робити еколого-економічні розрахунки, аналізувати і систематизувати використану інформацію, робити висновки та рекомендації щодо вирішення поставлених екологічних проблем. КППЗ оцінюється за 100 – бальною шкалою з наступним її переведенням у середньозважену величину в залежності від питомої ваги відповідної складової залікового кредиту.

Варіанти КППЗ з дисципліни «СЕО»

1. Асиміляційний потенціал довкілля і його економічна оцінка.
2. Український досвід впровадження СЕО.
3. Якість довкілля як ресурс, який має економічну цінність.
4. Врахування часу і ціни природних ресурсів. Ринкові методи оцінки природних ресурсів.
5. Теорія виснаження природних ресурсів.
6. Особливості акумуляції прибутків при експлуатації природних ресурсів.
7. Еколого-економічні проблеми реабілітації територій інтенсивного використання надр.
8. Проблеми державного управління використання природних ресурсів і охорони довкілля.
9. Проблеми економіки не відновлюваних (мінерально-сировинних) ресурсів.
10. Економіка відновлюваних ресурсів (на прикладі земельних ресурсів і рибних).

7. Самостійна робота

№ п/п	Тематика
1.	Формати проведення СЕО.
2.	Чинники проведення СЕО.
3.	Територіальна диференціація природно-ресурсного потенціалу і ефективність природокористування України.
4.	Оцінка ПРП як напрям обґрунтування видів природокористування.
5.	Рівні реалізації стратегічних планів і програм.
6.	Функції учасників в процесі СЕО.
7.	Алгоритм дій проведення СЕО.
8.	Порядок формування робочої групи із СЕО.
9.	Визначення кола зацікавлених сторін і необхідного ступеня залучення громадськості до консультацій і участі в СЕО.
10.	Визначення сфери охоплення СЕО.
11.	Визначення ключових екологічних проблем.
12.	Методичні підходи проведення СЕО.
13.	Визначення просторових і часових меж оцінки.
14.	Оцінка екологічної ситуації на території міста чи регіону.
15.	Збір та аналіз інформації про поточний стан складових довкілля, включаючи значення ключових екологічних показників.
16.	Проведення SWOT-аналізу з точки зору екологічної ситуації.
17.	Проведення аналізу трендів стану довкілля.
18.	Проведення консультацій із громадськістю щодо екологічних цілей.
19.	Визначення можливих чинників змін антропогенного та природного характеру
20.	Проведення оцінки впливу стратегії розвитку міста чи регіону на складові довкілля, стан здоров'я й добробут населення.
21.	Розробка документації із СЕО та передання її на затвердження.
22.	Обговорення документації, збір і врахування пропозицій зацікавлених органів влади та громадськості.
Разом	

8. Тренінг з дисципліни – 4 год.

Тематика: Оцінка природно-ресурсного потенціалу регіону

1. Провести економічну оцінку компонентів ПРП регіону -4 год.

9. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі навчання дисципліни «СЕО» використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- стандартизовані тести;
- поточне опитування;
- заліково-модульне тестування та опитування;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- оцінювання результатів КПІЗ;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- ректорська контрольна робота;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

10. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни “СЕО” визначається як середньозважена величина, в залежності від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

(%)

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2 (РКР)	Заліковий модуль 3 (КПЗ)	Екзамен (за окремим розкладом)
20	20	20	40

Шкала оцінювання:

За шкалою університету	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	відмінно	A (відмінно)
85–89	добре	B (дуже добро)
75–84		C (добре)
65–74	задовільно	D (задовільно)
60–64		E (достатньо)
35–59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1–34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№	Найменування	Номер теми
1	Проектор ViewSonic PJ 7223 (1 шт.)	1–17
2	Підключення до комп'ютера на процесорі Intel Celeron CPU G540 (2,5 GHz RAM 2Gb, HDD 500 Gb). Монітор Philips 193vV5LSB2 (1 шт.)	1–17
3	Базове програмне забезпечення: ОС Windows 10 – згідно ліцензії Microsoft IT Academy та Microsoft DreamSpark for Students	1–17
4	Програмне забезпечення базових інформаційних технологій: MS Office, телекомунікаційне програмне забезпечення (Internet Explorer, Opera, Google Chrome, Firefox)	1–17

Рекомендовані джерела інформації

1. Про охорону навколишнього природного середовища [Електронний ресурс] : закон України від 25 черв. 1991 р. № 1264-ХІІ [із змінами та доп., внесеними законами України]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.

2. Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку».

3. Горун М. В. Пиріг Г. І., Файфура В. В., Федірко М. М. Екологія: навчальний посібник. – Тернопіль, 2019. – 156 с.

4. Карамушка В. І. Екологічна збалансованість стратегічних ініціатив і проектів (інтегрування довкільних аспектів у стратегічне планування та проектну діяльність) : практичний посібник / Віктор Карамушка. — К. : К.І.С., 2012. — 138 с.

5. Маменко О. М., Портяник С. В. Економіка природокористування: підручник / О.М. Маменко, С.В. Портяник; Харківська держ. зоовет. академія. - Харків, 2017. - 286 с.

6. Марушевський Г., Потапенко В. Методичні рекомендації для проведення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування. / Проект «Партнерство для розвитку міст». – 72 с.

7. Постатейний коментар до Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» / С. Шутяк [за заг. ред. О. Кравченко] — Видавництво «Компанія "Манускрипт"» — Львів, 2019. — 128 с.

8. Стратегічна екологічна оцінка. Досвід упровадження в містах України. Кейс-стаді. / Федерація канадських муніципалітетів / Проект міжнародної технічної допомоги «Партнерство для розвитку міст», 2019. – 44 с.

9. Стратегічна екологічна оцінка: можливості для громадськості (посібник) / С. Шутяк [за заг. ред. О. Кравченко] — Видавництво «Компанія "Манускрипт"» — Львів, 2017. — 28 с.

10. Стратегічна екологічна оцінка. Практичний тренінг для працівників органів виконавчої влади, державних службовців, консультантів та представників недержавних організацій. : Посібник. – Електронний ресурс. Режим доступу: https://unece.org/fileadmin/DAM/env/eia/documents/EaP_GREEN/Training_Ukraine_01-04_10_13/sea_training_manual_2013_final_UKR_rev.pdf

11. Handbook of strategic environmental assessment / ed. by B. Sadler [et al.]. — London : Earthscan, 2011. — 621 p.

12. Strategic Environmental Assessment: The Cabinet Directive on the Environment Assessment of Policy, Plan and Program Proposals: Guidelines for Implementing the Cabinet Directive. — Ottawa : Privy Council Ofce and Canadian Environment Assessment Agency, 2010. — 13 p.